

ньому акумулюються методологічні розробки, результати досліджень українських і зарубіжних учених, найновіші технології опрацювання та картографування матеріалів. Вміст збірника дає змогу дослідникові східнослов'янської традиційної музики не тільки порівняти, оцінити та вдосконалити свою наукову роботу, а й використовуючи опубліковані дані, сягнути макроареалогічного рівня досліджень. Отож, щиро вітаю Ірину Клименко, редакторку й авторку багатьох статей збірника, та її команду з чудовим результатом насправді титанічної праці і хочу побажати їм здоров'я і наснаги для подальшої рушійної роботи в царині української мелогографії.

Лариса ЛУКАШЕНКО,

науковий співробітник Проблемної науково-дослідної лабораторії музичної етнології Львівської національної музичної академії імені Миколи Лисенка

39-ТА СВІТОВА КОНФЕРЕНЦІЯ МІЖНАРОДНОЇ РАДИ З ТРАДИЦІЙНОЇ МУЗИКИ (INTERNATIONAL COUNCIL FOR TRADITIONAL MUSIC)¹

З 4 по 11 липня 2007 року у столиці Австрії – Відні відбулася чергова, 39-та світова конференція Міжнародної ради з традиційної музики (International Council for Traditional Music, або скорочено ICTM). Організували та провели з'їзд світової етномузикознавчої спільноти Австрійський національний комітет ICTM і Віденський університет музики та виконавських мистецтв у співпраці з Інститутом музикології Віденського університету, фонографічним архівом Австрійської академії наук та Австрійською комісією ЮНЕСКО. Як підкреслювали організатори, 39-та віденська конференція ICTM стала найбільшою за всю її історію за кількістю країн, які делегували своїх представників для роботи: до Відня з'їхалися 447 учасників із 70 держав.

Віденська конференція була водночас і ювілейною. Адже саме 2007 року етномузикологічна громадськість світу святкувала 60 років з часу заснування своєї найбільшої і найпрестижнішої організації. Власне 22 вересня 1947 року в Лондоні вчені та музиканти створили спілку, яку спершу назвали Міжнародною радою з народної музики, а 1981 року перейменували у Міжнародну раду з традиційної музики. У 1949 році Рада стала також одним із фундаторів Міжнародної музичної ради ЮНЕСКО і як неурядова організація є сьогодні її радником.

Світова спілка етномузикологів всіляко сприяє дослідникам з усіх континентів у вивченні їхніх традиційних музичних культур. Адже, як зазначено на Інтернет-сайті

¹ Це повідомлення, спеціально написане на замовлення для чергового тому Записок НТШ, було опубліковане у ССLIX томі (праці Секції етнографії і фольклористики) в рубриці “Критика і бібліографія” (Довгалюк Ірина. Abstracts of the 39-th World Conference International Council for Traditional Music. – Vienna, 2007 (4-11 July) / Ірина Довгалюк // Записки НТШ. Праці Секції етнографії і фольклористики. – Т. ССLIX. – Львів, 2010. – С. 762–767). Втім, безвідповідальне втручання редактора в авторський текст, з якого попросту були викинуті не тільки речення чи абзаци, але й цілі сторінки без будь-якого узгодження таких “коректив” з автором публікації, призвело до втрати логіки викладу матеріалу, а відтак і змісту. Самовільно була змінена і назва публікації. Тому у цьому виданні подаємо текст повідомлення без “цензорських” купюр.

ІСТМ, її засадничими цілями та завданнями є “всебічне сприяння дослідженню, документації, збереженню і популяризації традиційної музики, яка включає фольклорні жанри (тобто класику усної традиції. – *I. Д.*), популярну та міську музичну культуру і танці різних країн”². Для цього ІСТМ організовує різноманітні зустрічі, раз на два роки скликає світові конференції дослідників народної музичної культури, всіляко підтримує та залучає до етномузикологічних студій талановиту молодь. Окрім того, займається активною видавничою діяльністю: готує до друку матеріали конференцій, випускає бюлетені та іншу інформаційно-довідкову продукцію.

Для ефективнішої та продуктивнішої роботи, при ІСТМ створено різнонапрямні спеціальні дослідницькі групи, які об’єднують учених за їхніми науковими інтересами. Це, зокрема, такі групи, як: “Етнохореологія”, “Музика Східної Азії”, “Антропологія музики”, “Музика Океанії”, “Музика і меншини”, “Музика тюркських народів”, “Комп’ютерні дослідження”, “Музична археологія”, “Музика та гендерні студії” та ін. Групи проводять свої засідання як в рамках світового конгресу, так і збираються на конференції зумисне.

Керівництво ІСТМ є виборним. Першим президентом світової організації був Ральф Воган Вільямс. Згодом у різні роки Раду очолювали такі всесвітньо відомі дослідники музичного фольклору, як нідерландець Яап Кунст³, угорець Золтан Кодаї, німець Ерік Штокман та ін. Сьогодні президентом ІСТМ є доктор Адріана Л. Кеплер з Америки, віцепрезидентами – професор Алан Мерет з Австрії та доктор Вім ван Центен з Нідерландів.

Кожна із держав-учасників ІСТМ має свій національний комітет (як, скажімо, Австрія, Америка, Бангладеш, Естонія, Італія, Канада, Кіпр, Польща, Румунія, Греція, Франція, Швеція, Японія та ін.) або ж представництво (Албанія, Аргентина, Бразилія, Болгарія, Греція, Єгипет, Замбія, Індія, Латвія, Росія, Таїланд, Чеська республіка, Хорватія та ін). Це насамперед залежить від кількості членів, активності національної спілки у роботі Міжнародної ради з традиційної музики, а також і фінансових можливостей національних об’єднань.

Тож сьогодні ІСТМ – велика впливова світова організація етномузикологів, яка об’єднує як окремих дослідників, так і цілі інституції щонайменше з 70 країн усіх континентів. Її форуми уже традиційно стали місцем зустрічей, обміну досвідом, налагодження контактів, знайомств світової етномузичної спільноти. Такою була і 39-та світова конференція Міжнародної ради з традиційної музики, яка проходила в австрійській столиці у Віденському університеті музики та виконавських мистецтв.

Як уже традиційно склалося, світовий з’їзд був відкритий урочистим пленарним засіданням, на якому керівники Міжнародної ради привітали усіх присутніх з початком роботи форуму та накреслили ті важніші проблеми, які пропонувалося обговорити на секційних засіданнях. Згодом, у наступні дні, відбулася низка й інших

² Режим доступу: International Council for Traditional Music – <http://www.ictmusic.org/ICTM/about.php> – вільний, жовтень 2007 року.

³ Багато років поспіль вважалося, що саме Яап Кунст 1950 року “винайшов” термін “етномузикологія”. Втім, нещодавно цю думку спростував професор Богдан Луканюк, аргументовано довівши, що його автором є видатний український етномузикознавець Климент Квітка, який ще 1928 року вперше впровадив термін “етномузикологія” у науковий обіг: *Луканюк Б.* До історії терміна “етномузикологія” // *Етномузика / Упорядник Б. Луканюк.* – Львів, 2006. – Число 1. – С. 9–32. – (Наукові збірки ЛДМА ім. М. Лисенка. – Вип. 12).

пленарних сесій, на яких також порушено питання, актуальні для етномузикологів усіх країн. Зокрема – “Національні етномузикологічні школи: Європейська перспектива”, “Юнеско, ІСТМ та збереження традиційної культури”.

Секційні засідання, які проходили щоденно (окрім неділі), усі сім днів роботи конференції, проводилися у різних формах. Насамперед, це були тематичні сесії, а також круглі або точніше дискусійні столи (так звані “panels”). Паралельно у різних університетських аудиторіях працювало вісім секцій, які зазвичай презентували різноманітну проблематику.

Під час підготовки до проведення світового з’їзду учасникам конференції було запропоновано низку засадничих тем⁴, які вони активно розробляли та дискутували безпосередньо вже на засіданнях.

Першою із запропонованих була тема “Космологічні явища та їх відношення до музики та танцю”. Вона передбачала також розгляд питань, пов’язаних і з гендерною проблематикою. Зокрема під егідою цієї теми відбулися такі секційні засідання, як “Космологія – міграція”, “Космологія – танець”, “Космологія / ідентичність”, “Космологія – стаття”, “Космологія – танець і стаття”. Із доповідями виступили – Ірма Руїз (Irma Ruiz, Аргентина) – “Космологія та музична практика: роль статі у ритуальних діях”, Мішель Р. Клемен (Michael R. Clement, Гуам) – “Танець Монтезуми”, Джоанна Пекор (Joanna Pecore, США) – “Відкриття космосу через музику та танець Кхмерів”, Славоміра Жераньска-Комінек (Sławomira Żerańska-Kominek, Польща) – “Маками та знаки зодіаку: Музика та космологія у Рісаль-і-музіці Дервіша Алі Чангі (16–17 ст.)”, Сюзанна Шедтлер (Susanne Schedtler, Австрія) – “Сонце, місяць і зірки: до питання космології у віденській пісні”, Сурайя Агаєва (Suraya Aghayeva, Азербайджан) – “До питання про співвідношення космології та музики в середньовічних тюркських трактатах” та інші.

До другого, чи не найоб’ємнішого блоку, увійшли виступи, об’єднані доволі обширною темою “Національні та регіональні традиції етномузикології та етнохореології”. В анонсі до теми, зокрема, було сказано: “Сьогодні в світі існують різні способи вивчення музики і танцю у закладах музичної освіти, відділеннях антропології в університетах та консерваторіях по всьому світу. В деяких традиціях дослідження народної культури орієнтоване на об’єкт в інших – більше на процес”⁵. Тож на цих секціях обговорювали найактуальніші проблеми та різні підходи у вивченні народної музики у різних національних школах, спеціальна увага була приділена питанням документування традиційної музичної культури. Відбулися численні секційні засідання, зокрема – “Історія та перспективи в національній етномузикології та етнохореології на Балканах”, “Традиційна музика в сучасному суспільстві Тайваню”, “Музика, танець та іслам”, “Регіональні традиції (Словаччина)”, “Міграція та діаспора”, “Історія музикології та етномузикології”, “Пам’ять світу та роль історичних джерел у світових музичних традиціях”, “Звукозапис: забуте джерело чи виклик для етномузикології”, “Архіви – авторське право”, “Музичний аналіз” та інші.

На сесіях прозвучали доповіді Руті Жарскієне (Rūta Žarskienė, Литва) “Сучасні польові дослідження: регіональні фольклорні студії у західній Литві”, Жанни

⁴ Abstracts of the 39-th World Conference International Council for Traditional Music. – Vienna, 2007. – (4–11 July). – S. 4.

⁵ Abstracts of the 39-th World Conference International Council for Traditional Music. – Vienna, 2007. – (4–11 July). – S. 4.

Пертлас (Zhanna Pärtlas, Естонія) “Етномузикологія в Естонії: між Сходом та Заходом, між філологією та музикологією”, Кетлін Вінс (Kathleen Wiens, Канада) “Політика, музика та хорватська діаспора”, Божени Мушкальської та Томаша Поляка (Bożena Muszkalska; Polak Tomasz, Польща) “Музична пам’ять польської общини в Сербії”, Венді М. Тіммонс (Wendi Timmons, Англія) “Танець, динаміка культурного феномену на Криті впродовж 5000 років”. Окремо належить виділити виступи, які сьогодні особливо актуальні і для нас, а над деякими питаннями ми наразі тільки починаємо задумуватися, це зокрема доповіді Сюзанни Ціглер (Susanne Ziegler, Німеччина) “Історичні джерела у Берлінському фонограмархіві як частина пам’яті світу”, Агени Катсаневакі (Athena Katsanevaki, Греція) “Музика і танець: грецькі архіви, інституції, проекти; Перспективи досліджень з огляду на регіональні стилі та вплив спільноти”, Беверлі Деймонд (Beverley Diamond, Канада) “Авторське право в етнографії”.

“Популярна музика і танець та нові технології” – основна анонсована тема для обговорення на секційних засіданнях третьої тематичної групи. Тут же порушено питання про ті можливості, які дає Інтернет для досліджень над традиційною музичною культурою. Низка виступів стосувалася також питань, пов’язаних із використанням рінгтонів у мобільних телефонах, а також сучасної музичної продукції: записів музики на компакт- і відеодисках тощо та використання традиційної музики на сучасній естраді. Зокрема були проведені такі секційні засідання, як “Музика і медіа в XXI столітті”, “Політична культура, музика, медіатехнології та популярна музика в Португалії”, “Музика, технології та політика ‘популярного’ у звуковому просторі міста”, “Поп і нові технології – рінгтон та Інтернет”, “Музика, поліція та політика”, “Сутність культури акордеону, як музики, предмету широкого вжитку та відмінність у підході до неї в колоніальному, комуністичному та постмодерному світах” тощо.

Певною мірою прикметними стали доповіді Аусте Накієне (Austė Nakienė, Литва) “Балтійська музика на світових музичних сценах та Інтернеті”, Панікоса Гіорговдеса (Panikos Giorgoudes, Кіпр) “Розвиток музичних онлайн-архівів і соціальне значення їх створення на прикладі Кіпру”, Ірени Мітевської (Irena Mitevskva, Македонія) “Роль рінгтонів у комунікаційній ері: пілотне дослідження”, Джанг Шу (Jiang Shu, Великобританія) “Проблеми автентичності в рок-музиці Китаю”, Девіда-Еміля Вікстрьома (David-Emil Wickström, Данія) “Відтворення українського фольклору в українській та російській популярній музиці”, Чов Чун-ї (Chou Chun-Yi, Тайвань) “Етномузикологічне спостереження за ‘чаклунським (лікувальним) співом’ на Тайвані”, Адріани Гельбіг (Adriana Helbig, США) “Міжнародне спонсорування фестивалів національних меншин: повернення до совет-стилю мультикультури в Україні?”, Марії Соневицької (Maria Sonevytsky, США) “Бути звичайним (Hip to be Square): ідеологія білої раси й акордеон у Нью-Йорку”.

Наступною, четвертою, стала тема “Передача музики і танцю засобами неформальної та формальної освіти”. Засадничим на цих сесіях було питання, який зі способів вторинного опанування народною традицією є найефективнішим і найдоступнішим: слухати і наслідувати живий автентичний спів, аудіо- та відеозаписи, а чи користуватися друкованою продукцією. Відбулися сесії – “Передача та вивчення танцю”, “Етномузикологи – викладачі традиційного виконавства: обов’язок перед традицією та викладачі-практики”, “Трансмсія та новий розвиток”. Прозвучали доповіді Здравка Ранісавевіча (Zdravko Ranisavijevic,

Сербія) “Трансмісія танцю через формальну освіту: на прикладі сербської етнохореологічної практики”, Вонг Кінг-чанга (Wong King-chung, Китай) “На шляху осмислення китайської музики: дослідження технологій, які використовуються в музичній освіті Гонконгу”, Єви Фок (Eva Fock, Данія) “Етномузикологія у базовій музичній освіті: досвід та розмисли про прикладну етномузикологію”, Весни Баїч (Vesna Bajić, Сербія) “Трансмісія традиційної музики і танцю шляхом формальної та неформальної освіти в Сербії”, Чао Чі-фанг (Chao Chi-fang, Тайвань) ““Від племені до театру”: передача тубільних танців на Тайвані”, Томмі Сйюберга (Tommy Sjöberg, Швеція) “Конкурси як спосіб збереження традиційної музики”, Корнелія Драгусін (Cornelia Dragusin, Австралія) “Музична освіта в Тенрікіо” та інші.

Для тих учених, теми яких не потрапили у жоден із основних блоків, був запропонований спеціальний, так би мовити, п'ятий тематичний блок: “Нові дослідження”, який давав практично необмежені можливості для дослідників традиційної музичної культури представити свої наукові студії. Такі сесії також могли мати і підназви, як наприклад: “Нові дослідження: Африка – обертони співу”, або просто: “Нові дослідження”. На такій сесії зокрема презентували свої розвідки Едвін Серові (Ізраїль) “Від Відня до Єрусалиму – етнографічний вплив на музику 19 століття Людвіга Франка”, Лу Фунг Чіат (Loo Fung Chiat, Малазія), Лу Фунг Їнг (Loo Fung Ying, Англія) “Шанувальники метеликів: Малазійське виробництво Хуангмей музиклу”.

Окрім виступів, у рамках конференційних засідань проводилися також і сесії-презентації фільмів з коментарями їхніх авторів. Наприклад, відбулася спеціальна фільмова сесія “Індія”. Цікавими були фільми, які запропонували й на інших сесіях Божена Мушкальська та Лукаш Смолух (Bożena Muszkalska; Łukasz Smoluch, Польща) “Польські музичні традиції у двох сибірських селах”, Алексі Оксанін (Aleksi Oksanen, Фінляндія) “В крові: Портрет Гріот” та Вім ван Цантен (Wim van Zanten, Нідерланди) “Музика та життя Беду 1976–2003: спокуса перед аскетичністю на Західній Яві, Індонезія”. Фільми завжди викликали особливо жваве обговорення аудиторії.

Ще однією формою роботи на конференції стали майстер-класи. Зокрема Надя Валашковіц (Nadja Wallaszkovits, Австрія) провела майстер-клас “Альтернативні рішення в сучасних польових звукозаписувальних технологіях”, Бруно Мок (Bruno Mock, Швейцарія) – “Йоделлінг”, Рут Стоун та Алан Бардет (Ruth Stone; Alan Burdette, США) – “EVA проект цифрового архіву”.

Попри насичені засіданнями конференційні дні, організатори подбали не тільки про те, щоб максимально забезпечити зручні умови для роботи, але щоб учасники світового з'їзду комфортно почувалися у стінах Віденського університету музики та виконавських мистецтв. Злагоджено працювали всі інформаційні служби. На території університету було розкладено величезне шатро, де 4 липня під звуки Віденського клезмер ансамблю відбулася святкова вечеря з нагоди відкриття конференції. Тут же проходили й інші імпрези, можна було також пообідати, випити кави, а вечорами – просто зібратися в колі друзів, послухати імпровізовані концерти, які влаштовували самі ж учасники з'їзду.

Чимало зробили організатори конференції і для того, щоб дати відчутти усім членам делегацій велич, красу й особливий дух австрійської столиці. Зокрема на їхню честь 5 липня був влаштований прийом у Віденській мерії. Із вітальним словом до присутніх звернувся віце-мер міста. На прийомі грала відома в Австрії

та за її межами “Wiener Tschuschenkapelle”, яка виконувала традиційну музику Балканського регіону.

Вечір 6 липня учасники конференції мали змогу провести у віденському ресторанчику “Heuriger”, особливу атмосферу в якому створювало звучання традиційної австрійської музики, а особливо типовий для цього регіону різновид йоделлінгу – “Дуделн”, австрійські Шраммель, а 7 липня – усі бажаючі розучували вальсові “па” на “Вечорі Віденського вальсу”.

Було також чимало й інших, не менш захоплюючих вражень, які залишилися у членів української делегації від екскурсії містом, відвідання найстарішого в Європі Віденського фонографічного архіву, Австрійського народнопісенного товариства (“Österreichisches Volksliedwerk”) та архіву цієї інституції, “Музею старовинних музичних інструментів”, “Ефеського музею”, “Етнографічного музею” (в основу якого лягла колекція експонатів, зібрана ще 1768 року Джеймсом Куком на островах південної частини Тихого океану), музею “Будинок Моцарта”, а надто фестивалю оперного мистецтва під відкритим небом.

Тож 39-та конференція ІСТМ пройшла дієво та активно. Робота її секцій була спланована так, що кожен міг прослухати ті доповіді, які його найбільше цікавили. Незважаючи на величезну кількість учасників, засідання відбувалися у чітко визначений час, без затримок та затягувань. На виголошення доповіді та її наступне обговорення відводилося рівно півгодини. І якою б цікавою та бурхливою не була дискусія, після закінчення відведеного часу головуєчий припиняв обговорення та надавав слово наступному доповідачеві. Такої культури проведення конференційних засідань, вочевидь, вартувало б повчитися і нам...

Через низку різних, насамперед політичних та частково економічних, чинників українські етномузикологи впродовж десятиліть фактично не мали змоги брати активної участі у роботі ІСТМ: як її світових з’їздів, так і конференцій робочих груп. Чи не першим українцем з теренів колишнього Радянського Союзу, хто налагодив контакт з ІСТМ, був Володимир Гошовський⁶. Ще в 1960-х роках, за підтримки своїх закордонних друзів, він став членом ІСТМ. Його неодноразово запрошували на світові з’їзди та конференції робочої групи “Систематизація народної музики”, у виданнях ІСТМ публікували його доповіді. Але радянські чільники так жодного разу і не дали В. Гошовському дозволу на виїзд за кордон для участі у роботі конференцій.

Ще у “радянські часи” членом цієї організації стала також Ніна Герасимова-Персидська. Вона була й першим головою українського представництва ІСТМ, очолюючи його майже до кінця ХХ століття. З 1998 року керівником національного представництва стала професор Олена Мурзина. Втім, професор Н. Герасимова-Персидська, як дослідниця давньоруської музики, не мала спеціальних етномузикознавчих зацікавлень, і як виглядає, активної участі у роботі світової спільноти етномузикологів не брала.

Фактично лише наприкінці минулого століття поступово почала налагоджуватися ближча співпраця ІСТМ та українських учених. Так, на запрошення Єви Дагліг учасниками семінару групи ІСТМ “Комп’ютер на допомогу дослідженням” (“Computer Aided Research”), який відбувся 1995 року у Варшаві, стали професор Богдан Луканюк, Антоній Поточняк і Тарас Брилинський.

⁶ Членом ІСТМ був і український композитор, музичний редактор, фольклорист Зиновій Лисько (1895–1969). Але він, емігрувавши з України 1944 року, жив та працював у США.

А через два роки, у 1997 році, на чергову 34-ту світову конференцію ІСТМ, яка проходила у словацькому місті Нітра, чи не вперше в історії таких світових зібрань виїхала ціла делегація українських фольклористів у складі Антонія Поточняка, Лариси Сабан та Ірини Зіньків, які виступили із доповідями на секційних засіданнях, а також Любомира Кушлика, Ірини Федун і Ліни Добрянської. Українська делегація тоді фактично вперше проклала реальну стежку до світової спільноти етномузикологів.

Результатом виголошеної на конференції доповіді Антонія Поточняка (тоді ще студента Львівської музичної академії) про діяльність Проблемно-дослідної лабораторії музичної етнології при Львівській музичній академії стало обрання лабораторії колективним членом ІСТМ. Тоді ж до українських членів Міжнародної ради з традиційної музики Антонія Поточняка, Лариси Сабан і Тараса Брилинського прилучилися також Любомир Кушлик та Ірина Зіньків.

Утім, після вдалого початку настала десятирічна перерва в активному співробітництві українських етномузикологів з ІСТМ, яку влітку 2007 року перервала участь порівняно чисельної та представницької української делегації у роботі чергової світової 39-ї конференції ІСТМ. До Відня вирушили професор, завідувач кафедри музичної фольклористики Національної музичної академії України імені Петра Чайковського, керівник українського представництва в ІСТМ, кандидат мистецтвознавства Олена Мурзина, докторант факультету антропології університету імені Райса (Х'юстон, США) Антоній Поточняк, асистент-професор Колумбійського університету (США), доктор Адріана Гельбіг, доцент кафедри української фольклористики Львівського національного університету імені Івана Франка та кафедри музичної фольклористики Львівської національної музичної академії імені Миколи Лисенка, кандидат мистецтвознавства Ірина Довгалюк, асистент кафедри театрознавства та акторської майстерності Львівського національного університету імені Івана Франка Ольга Коломиєць, а також провідний фахівець у галузі інформаційних технологій, директор "SDA Technologies Inc" Ярослав Давидовський.

Членами делегації також мали бути Юрій Рибак – кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри музичного фольклору Інституту мистецтв Рівненського гуманітарного університету та кафедри музичної фольклористики Львівської національної музичної академії імені Миколи Лисенка, й Ірина Федун – асистент кафедри української фольклористики Львівського національного університету імені Івана Франка. Їхні доповіді були прийняті та включені для виголошення на конференції, але через серйозні обставини вони не змогли поїхати до Відня. Отже, українське представництво ІСТМ поповнилося новими членами, ними стали Я. Давидовський, І. Довгалюк, О. Коломиєць, Ю. Рибак та І. Федун.

У чому ж була особливість та новаційність участі української делегації у світовій конференції ІСТМ, про що неодноразово наголошувалося ще під час роботи форуму. Властиво вперше в історії цієї організації Україні були виділені аж два спеціальні конференційні засідання, що відбулися під загальною темою "Broadening the dialogue between regional ethnomusicologies in Ukraine ("Розширення діалогу між регіональними етномузикологічними школами в Україні") на вечірніх засіданнях 7 липня.

Організатором та керівником "українських" секцій був Антоній Поточняк. Фактично, саме він і став головним промотором поїздки української делегації до

Відня. Дякуючи Антонієві, його підтримці та порадам, члени делегації впоралися з чисельними перепонами: організаційними, фінансовими, юридичними, які спіткали їх під час підготовки до подорожі.

Програма і почерговість виступів учасників української делегації була продумана і скомпонована так, щоби по можливості на засіданнях максимально повно і всесторонньо представити світовій етномузикологічній спільноті основну проблематику, над якою сьогодні працюють українські вчені.

Кожен із двох секційних блоків, які тривали по півтори години, складався із трьох доповідей. Перше засідання розпочалося із виступів, у яких прозвучали два дослідження з історії української етномузикології. Зокрема, доповіді Ірини Довгалюк “Початки фонографування народної музики в Україні” (“The starting point of folk music phonographing in Ukraine”), у якій доповідач спинилася на історії рекордування народної музики в Україні до 1914 року, характеризуючи музично-етнографічну діяльність перших фонографістів української традиційної музики: Федора Штейнгеля, Осипа Роздольського, Володимира Шухевича, Філарета Колесси, Євгенії Ліньової, Бориса Підгорецького та інших. Доповідь була ілюстрована світлинами, у тому числі й піонерів рекордування народної музики, а також фонозаписами, зокрема фрагментом думи, яку рекордував на фоновалики Опанас Сластьон, а також народної мелодії, що її записав на фоновалик у першій галицькій фонографічній експедиції О. Роздольський у квітні 1900 року.

Виступ Олени Мурзиної “Українська етномузикологія у міжвоєнний період: київські фольклористичні інституції” (“Ukrainian ethnomusicology during the Interwar period: Kyiv folk study institutions”) був присвячений аналізу процесів, які відбувалися в українській етномузикології у міжвоєнне двадцятиліття, розкриттю усієї складності та неоднозначності цього періоду, який, розпочавшись дуже обнадійливо для українських науковців створенням Кабінету порівняльного музикознавства, а відтак активним розвитком наукової, польової, архівної роботи, врешті на кінець 1940-х років вирізнився повною контрольованістю радянськими органами влади усіх народознавчих студій, глухим муром ізоляції українського етномузикознавства від європейської науки. Окремо О. Мурзина зосередилася також на непростій творчій долі Климента Квітки та його ролі в розвитку української етномузикології у той складний період, ілюструючи свій виступ наглядними схемами.

Завершила перше “українське” засідання доповідь Ольги Коломиєць “Народновиконавський практикум’ у системі виховання етномузиколога: проблема трансмісії традиційної музики в Україні” (“‘Folk performance practicum’ in the system of musicology training: A problem of transmission of traditional music in Ukraine”). Дослідниця ознайомила аудиторію з переліком курсів, передбачених навчальними планами для підготовки студентів-етномузикологів у Львівському національному університеті імені Івана Франка, окреслила основні вокальні обрядові жанри української традиційної музики, а далі, спираючись на власний досвід, лаконічно виклала методик оволодіння студентами навиками автентичного співу, яку застосовує на заняттях. Свою доповідь О. Коломиєць ілюструвала власним співом народнопісенних зразків та прослуховуванням аудіозаписів прикладів обрядового музичного фольклору з різних регіонів України, а насамкінець – переглядом відеофрагменту співу своїх студентів.

На другому секційному засіданні прозвучав виступ Антонія Поточняка та Ярослава Давидовського, успішного і результативного тандему етномузиколога і спеціаліста з комп'ютерних технологій. Їхня доповідь “Думати глобально, діяти локально: Мережа архівів культурної спадщини України” (“Thinking globally, acting locally: Networking cultural heritage collections in Ukraine”) стала водночас і світовою презентацією національного культурного проекту “Українська Автентична Музика. Мережа Архівів Культурної Спадщини України” та відповідного Інтернет-порталу – “folk.org.ua”. Антоній Поточняк представив слухачам теоретичний бік проблеми, ті послідовні кроки, які необхідно зробити для успішної реалізації проекту. Ярослав Давидовський зупинився на технічній стороні, аргументовано пояснивши слухачам важливість реалізації подібного задуму для збереження та передачі нащадкам нашої культурної спадщини. Загалом їхній виступ засвідчив, що українські вчені прагнуть максимально використовувати у своїх дослідженнях можливості новітніх технологій сучасності.

На цьому ж засіданні мали прозвучати й доповіді Юрія Рибак “Гене́за ранньослов'янської спільноти на західноукраїнському Поліссі: За матеріалами дослідження обрядових мелотипів” (“The genesis of early Slavic union in western Ukrainian Polissia: Based on the materials of research of ritual melodic types”) та Ірини Федун “Українська етноорганологія: минуле і сучасність” (“Ukrainian ethno-organology: Past and present”). Утім, хоч, як було сказано вище, нашим колегам не вдалося приїхати на конференцію через серйозні причини, ведучий засідання Антоній Поточняк проанонсував їхні доповіді. Також усі бажаючі змогли ознайомитися з текстами виступів Ю. Рибак та І. Федун. Окрім того, тези цих доповідей, як і виступів усіх інших учасників світового з'їзду, були опубліковані у збірнику, виданому ще до конференції “Abstracts of the 39-th World Conference International Council for Traditional Music”⁷.

Диспутантом і рецензентом досліджень членів української делегації виступила Адріана Гельбіґ, яка, напередодні ознайомившись із текстами розвідок, зробила їх ґрунтовний аналіз та у своєму виступі узагальнила доробок українських науковців, водночас поставивши їм низку запитань. У засіданні української секції взяла участь також дослідниця традиційної музичної культури з Америки Марія Соневицька.

Отож, з одного боку, українська делегація представила на двох засіданнях ІСТМ ті основні напрями досліджень – історичний, теоретичний (типологічний), органологічний і педагогічний, у яких працюють українські вчені, та підтвердила, що своєю ґрунтовністю й фаховістю виголошені на конференції наукові розвідки нічим не поступаються дослідженням наших закордонних колег. Це було неодноразово визнано ще на конференції у відгуках та оцінках роботи нашої делегації.

З іншого боку – навіть незважаючи на новаційну доповідь А. Поточняка та Я. Давидовського, виразно окреслилася проблема, яка стала не тільки темою для дискусії на “українському” засіданні, але й для бурхливого обговорення в кулуарах конференції. Попри, як здавалося, різноманітність тем, представлених у доповідях, впадало у вічі звернення українських дослідників до вивчення винятково своєї власної традиційної (селянської) музичної культури (з явною перевагою структурно-типологічних досліджень) та історії української етномузикології.

⁷ Abstracts of the 39-th World Conference International Council for Traditional Music. – Vienna, 2007. – (4–11 July). – S. 4.

Це відчутно контрастувало з тим розмаїттям тем, які порушували на світовому форумі наші закордонні колеги. Тож і постало питання: чому й сьогодні українські етномузикологи розробляють здебільшого ту проблематику, яку підняли та над якою працювали ще наші попередники на початку ХХ століття, і порівняно мало уваги приділяють іншим, актуальнішим, на думку деяких опонентів, темам. А відтак – наскільки українські науковці відкриті до тих новаційних, модерних напрямів досліджень, характерних для світової етномузикології, а отже і до дещо незвичних для них, новітніх тем.

Безперечно, подібні студії були б не менш цікавими і для вітчизняної науки. Адже саме українська етномузикологія на початку ХХ століття була серед піонерів та незаперечних європейських лідерів і за музично-етнографічними (Федір Штейнгель, Осип Роздольський), і за теоретичними (Станіслав Людкевич, Філарет Колесса, Климент Квітка), а трохи далі й етнохореографічними (Роман Гарасимчук) дослідженнями. Та й саме наш Климент Квітка ще у 20-х роках ХХ століття, задовго до появи праці Алана Мерріама “Музична антропологія”⁸, один із перших у світі закликав етномузикологів до екстрамузичних досліджень, як зразок опублікувавши спеціальну програму з вивчення побуту народних музикантів-інструменталістів⁹. Утім, несприятлива історична та політична ситуація на довгі десятиліття призупинила подальший розвиток українських етномузикознавчих студій, що дається взнаки ще й сьогодні.

І якщо, для прикладу, Американська Спілка етномузикологів (Society for Ethnomusicology) нині налічує понад 2500 членів¹⁰, а в ІСТМ зареєстровано щонайменше 300 індивідуальних членів та більше сотні американських інституцій, у яких ведуться студії над музичним фольклором, то у цілій Україні дослідників традиційної музичної культури взагалі не більше трьох десятків, які гуртуються біля декількох етномузикологічних дослідницьких центрів. А отже, просто не вистачає фахівців, здатних займатися бодай найнеобхіднішими дослідженнями принаймні б власного традиційного (селянського) фольклору, який безповоротно, нещадно зникає з кожним роком, не говорячи вже про вивчення народної музики далеких екзотичних культур (хоча й фінансово такі студії нам наразі також далеко не по кишені), а чи студіювання різних аспектів проявів сучасної міської, модернової масової культури, яке особливо популярне в Америці та Західній Європі.

Тут належить згадати також і про те, що замість того, щоб відкривати сучасні, оснащені новітньою технікою численні науково-дослідні інституції, набирати у штат нових, молодих, перспективних науковців, які б надолужували упущене та займалися би дослідженням традиційної культури (і не тільки), в Україні з’являються міністерські укази, які не те що не сприяють подібним студіям, а навпаки – взагалі закривають народознавчі спеціальності у ВИШах, як це сталося навесні 2007 року зокрема у Львівському національному університеті імені Івана

⁸ Merriam A. P. The Anthropology of Music / A. P. Merriam. – Northwestern University Press, 1964.

⁹ Квітка Климент. Професіональні народні співці й музиканти на Україні (Програма для досліду їх діяльності та побуту) / Климент Квітка // Збірник історико-філологічного відділу УАН. – № 13. – Київ, 1924. – (Праці Етнографічної комісії. – Вип. 2); передрук: Квітка Климент. Профессиональные народные певцы и музыканты на Украине (Программа для исследования их деятельности и быта) / Климент Квитка // Квитка Климент. Избранные труды : в 2 т. – Киев, 1973. – Т. 2. – С. 279–326.

¹⁰ Поточняк Антоній. П’ятдесят років американській Спілці етномузикологів / Антоній Поточняк // Етномузика / Упорядник Ю. Рибак. – Львів, 2007. – Число 3. – С. 196. – (Наукові збірники ЛДМА ім. М. Лисенка. – Вип. 15).

Франка, де були зліквідовані серед інших зокрема спеціальності “Фольклористика” та “Етнологія”.

Позатим вдала презентація сучасних українських музично-фольклористичних студій на 39-му світовому з’їзді етномузикознавчої спільноти ІСТМ вселяє надію, що нам поступово таки вдасться відновити той авторитет, який завоювали на початку ХХ століття українському музичному народознавству наші великі попередники – Станіслав Людкевич, Климент Квітка, Філарет Колесса, Осип Роздольський, а відтак, не тільки достойно продовжити розпочату ними справу, але й, використавши усі ті можливості, здобутки, досвід, які презентує сьогодні світова етномузикологія, повернути вітчизняній науці її давню славу.

Ірина ДОВГАЛЮК,

кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри української фольклористики імені акад. Філарета Колесси Львівського національного університету імені Івана Франка.

ІХ КОНФЕРЕНЦІЯ ДОСЛІДНИКІВ НАРОДНОЇ МУЗИКИ ЧЕРВОНОРУСЬКИХ (ГАЛИЦЬКО-ВОЛОДИМИРСЬКИХ) ТА СУМІЖНИХ ЗЕМЕЛЬ (ЛЬВІВ, 1990–1998–2010) / IX CONFERENTIA INVESTIGATORUM MUSICAE POPULARIS RUSSIAE RUBRAE REGIONUMQUE FINITIMARUM (LEOPOLIS, 1990–1998–2010)

24-25 вересня 2010 року у Львові відбулася чергова ІХ Конференція дослідників народної музики червоноруських (галицько-володимирських) та суміжних земель. Такі зустрічі мали би проводитися щорічно (що, зрештою, і тривало від 1990 до 1998 року), однак із різних причин конференція розпочалася із дванадцятилітнім запізненням – зате в знаковий ювілейний рік, який ознаменовує двадцятилітній період з часу започаткування цього заходу. Саме такі важливі дати – 1990, 1998, 2010 – й були винесені в назву.

Загалом проведення конференції – одна з непересічних в історії української етномузикології подій, вагомість якої зумовлена як тим, що ініціаторами виступають провідні осередки у сфері етномузикології – Кафедра музичної фольклористики та Науково-дослідна лабораторія музичної етнології Львівської національної музичної академії імені Миколи Лисенка, так і усіма знаною скерованістю львівської трибуни етномузикознавців на європейські високі наукові стандарти. Принагідно варто сказати, що досвід проведення восьми попередніх конференцій сам собою вже є присутньою сторінкою в розвитку української етномузикології, про що свідчать актуальність та подальша практична об’єктивізація задекларованих ідей. У цьогорічному заході взяло участь понад тридцять учасників – відомих етномузикологів не лише з України (яка теж представлена доволі розмаїто – Львів, Київ, Рівне, Івано-Франківськ, Ужгород, Борислав), а й за її межами – з Польщі (Люблін, Варшава) та Сполучених Штатів Америки (Х’юстон).

За традицією кожна з конференцій дослідників народної музики червоноруських (галицько-володимирських) та суміжних земель присвячена одному з діячів